

2. Осадча Я. Укриття, охорона та відеоспостереження: уряд затвердив концепцію безпеки закладів освіти. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2023/04/7/253728/> (дата звернення: 08.04.2023).
3. Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі: Указ Президента України від 25.05.2020 р. № 195/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/195/2020#Text> (дата звернення: 08.04.2023).
4. Про оптимізацію виконання заходів з підготовки закладів освіти до нового навчального року та опалювального сезону в умовах воєнного стану: Лист МОН України від 26.07.2022 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pidgotovku-zakladiv-osviti-do-novogo-navchalnogo-roku-ta-opalyvalnogo-sezonu-v-umovah-voennogo-stanu> (дата звернення: 08.04.2023).
5. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному році: Лист від 06.09.2022 р. № 1/10258-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebam-i-u-20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 08.04.2023).

Секція 2,6. ІСТОРІЯ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ І ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

УЧАСТЬ НАТО ТА ЄС У ВРЕГУЛЮВАННІ ВОЄННИХ КОНФЛІКТІВ ТА ЛІКВІДАЦІЇ ТЕХНОГЕННИХ КАТАСТРОФ

UDC: 316.625

J. Ziółkowski, plk., dr hab. inż.; V. Hutsaylyuk dr hab. inż.

Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, Polska

TRANSFORMACJA DOKTRYNY BEZPIECZEŃSTWA EUROPEJSKIEGO I REGIONU EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ W OBLICZU ROKU OTWARTEJ WOJNY W UKRAINIE

J. Ziółkowski, Col., PhD. DSc. Eng.; V. Hutsaylyuk PhD. DSc. Eng.

TRANSFORMATION OF THE SECURITY DOCTRINE OF EUROPE AND THE CENTRAL AND EASTERN EUROPE REGION IN THE PRESENCE OF THE YEAR OF OPEN WAR IN UKRAINE

Bezczelna rosyjska agresja na Ukrainie stała się ogromnym wyzwaniem dla dotychczasowej doktryny bezpieczeństwa europejskiego a w szczególności dla regionu Europy Środkowo-Wschodniej który historycznie z powodu swojego położenia geopolitycznego statystycznie około co 30 lat mierzył się z regularną dużą wojną. W ciągu roku wojny w Ukrainie dotychczasowy ustalony postzimnowojenny porządek bezpieczeństwa w Europie został absolutnie zmiotony. Odpowiedzią na aktualne wyzwania stały się kompleksowe procesy formowania na gruzach tej koncepcji nowego dynamicznego systemu światopoglądowego bezpieczeństwa całościowo uwzględniającego nie tylko interesy poszczególnych krajów, a również i wszechstronne korzyści całego regionu czyli Europy Środkowo Wschodniej. Nie budzi wątpliwości fakt, że w aktualnej sytuacji ten proceder jest wynikiem starcia interesów wiodących europejskich mocarstw, zwłaszcza Niemiec i Francji, grupy państw tak zwanej wschodniej flanki NATO oraz światowego gracza geopolitycznego

Stanów Zjednoczonych. Zastanów my się nad tym, jak z perspektywy Polski wygląda dzisiejsza sytuacja tworzenia się porządku bezpieczeństwa w Europie.

Nadrzędna w tej kwestii jest postawa największych europejskich gospodarek czyli Niemiec i Francji. Postawa tych krajów w stosunku do militarnego wsparcia Ukrainy w ciągu tego roku była niejednoznaczna i ulegała transformacji w bardzo opieszałym tempie. W odniesieniu do Niemiec zaznaczmy, że dali się oni poznać jako największy hamulec europejskiej koalicji krajów dostarczających broń na Ukrainę. Postawa niemieckich polityków prezentujących asekuracyjne podejście do tego tematu wywoła nie jeden zgryz w relacjach z sojusznikami. Szczególnym skutkiem takiego zachowania jest zauważalne ochłodzenie i rozregulowanie dotychczasowego politycznego tandemu niemiecko francuskiego. Relacji niemiecko-francuskich nie poprawił nawet ten fakt że w ostateczności Berlin wyraził zgodę na dostarczenie broni zwłaszcza czołgów Leopard armii Ukrainy.

Pogorszyła się sytuacja współpracy tych państw w obszarze wspólnej gospodarki na co wyraźnie wskazuje podjęcie przez Scholza jednostronnej decyzji o udzieleniu pakietu pomocy 200 miliardów euro niemieckim firmom państwowym w związku z wysokimi cenami energii bez informowania swojego głównego partnera w Paryżu. Z kolei Paryż na tym tle zacieśnia współpracę z Warszawa zwłaszcza w zakresie dostarczenia Polsce satelitów francuskiej produkcji czy zawarciu umów wspólnych przedsięwzięć przy przyszłej odbudowie Ukrainy. Rywalizacja ta prezentuje rozbieżności w interesach dwóch mocarstw, natomiast przyszła sytuacja bezpieczeństwa w Europie zdecydowanie więcej zależy od możliwych scenariuszy zakończenia wojny w Ukrainie, szczególnie od tych najbardziej pożądanym przez niemiecko-francuski tandem.

Analizując politykę Niemiec w zakresie zakończenia konfliktu nasuwa się wniosek o chęci zrobienia wszystkiego co przyczyni się do najszybszego zakończenia działań wojennych w Ukrainie. Nie jest to niestety tylko troska o najszybszym powstrzymaniu rozlewu krwi, o chęć powrotu i normalizacji stosunków Rosja czyli *business as usual*. Wynika to z rozkładu sił politycznych w niemieckim parlamencie gdzie kwestia przekazania Leopardów Ukrainie była wspierana przez Zielonych, i FDP (części koalicji rządzącej) oraz opozycyjnej CDU, przeciwko z kolei była przede wszystkim partia SPD i Urząd Kanclerski. To właśnie ta partia pod rządami Scholza kontynuuje niemiecką Ostpolitik w stosunku do Rosji pod znaczną presją niemieckiego przemysłu dla którego Rosja pozostawała istotnym rynkiem zbytu. Zatem ta kwestia w Niemczech de facto cieszy się konsensusem bez względu na podziały polityczne. Urząd Kanclerski i SPD stawiały opór przekazaniu czołgów Ukrainie, bo według nich przyczyni się to do podniesienia zdolności bojowej Ukrainy odpowiednio dalszego przedłużenie konfliktu co obniża szanse na neutralizację Ukrainy i nie prowadzenie rozmów pokojowych za cenę koncesji terytorialnej i rezygnowania przez Rosję z aneksji Ukrainy.

W podobny sposób prezentuje się podejście Francji. Emmanuel Macron postulował konieczność rozmów negocjacyjnych z Rosją w celu omówienia gwarancji Zachodu dla niej. Jak pisze Jan Rokita [1] Macron mówi o gwarancjach dla Rosji swobodnie, ponieważ na Zachodzie tego typu rozumowanie jest standardem i niczym kontrowersyjnym. Jak i poprzednio pokój ma sens wtedy gdzie Rosję będą zagwarantowana neutralność Ukrainy oraz ustępstwa terytorialne. Z kolei w sprawie przekazania ciężkiego sprzętu Francuzi byli bardziej zdeterminowane przekazując Ukrainie własne bojowe wozy piechoty i zapowiadając przekazanie własnych czołgów. Chociaż w tej kwestii też byli wahania i z zapowiedzi przekazania czołgów Leclerc tym państwom, które przekażą Ukrainie posiadane Leopardy. Dopiero po zwiększeniu nacisku na Niemcy, Francja zmieniła zdanie i dołączyła do koalicji chętnych w kwestii Leopardów.

W Paryżu jednak dokonał się zatem pełny istotny proces pokazujący że zaufanie do Berlina zmniejszył się i Francuzi początkowo oschle w sprawie przekazanie czołgów w miarę

rozwoju sytuacji aktywne naciskały na Niemcy. Prezydent Francji Emmanuel Macron stara się wykorzystać sytuację do umocnienia swojej politycznej pozycji jako europejskiego lidera w sprawach bezpieczeństwa, nie wahając się to zrobić kosztem Niemiec, a mimo tego polityka w stosunku do wojny na Ukrainie nadal jest spoiwem francusko-niemieckiego sojuszu. Na dobrą sprawę początkowa ocena sytuacji w Ukrainie w jednym i drugim kraju wile nie różniła się, jednak Paryż pierwszym wyczuł dobry moment na zmianę taktykę w tej sprawie.

Ze względu na bardziej obecny militarizm w polityce Francja w przeciwieństwie do większości państw starej Europy pa wydaje się jednak bardziej czuła na tle bezpieczeństwa i stąd szybka adaptacja do większości sojuszników NATO i przekierowanie polityki na antyrosyjskie tory.

Zupełnie odmienny pogląd na sytuację prezentuje Polska, państwa bałtyckie, Europy Środkowo Wschodniej. państwo który po drugiej wojnie światowej znajdowały się w Związku Radzieckim lub strefie jego wpływu odbierają realnie zagrożenie że w razie upadku Ukrainy ekspansja Rosji przekroczy ich granicy. Dlatego w ich państwowym interesach jest bezwzględne poparcie zwycięstwa Ukrainy z bezdyskusyjnym odzyskaniem utraconych terytorium włącznie z Krymem i Donbasem. W dalszej perspektywie niezwykle korzystnym z ich perspektywy jest wcielenie Ukrainy w struktury euroatlantyckie NATO i Unii Europejską. Taka perspektywa wzmacnia rolę tego regionu w dyskusjach z pozostałą Europą i ewidentnie pozytywnie wpływa na bezpieczeństwo sąsiadów Ukrainy. Dlatego grupa tych państw lobinguje na europejskich salonach ukraińskie warianty traktatu kończącego wojenne działania i wspiera walki dostawami broni. Taka wizja pozostanie przyczyną tarć pomiędzy Wschodem a Zachodem Unii Europejskiej [3,4].

Nie sposób pominąć rolę Stanów Zjednoczonych jako głównego partnera NATO w Europie. Nie zapominajmy że Stany Zjednoczone to są gracz globalny i w obecnym konflikcie starają się osiągnąć cele jak we własnym interesie tak i swoich partnerów. W chwili obecnej postawa Stanów Zjednoczonych jest zdecydowanie bliższa wschodniej flance NATO z uwagi właśnie interesu globalnego. potężne wsparcie okazywane Ukrainie ma na celu doprowadzić do maksymalnego wykrwawienia i osłabienie Rosji w zakresie przeciwstawianie się Stanom Zjednoczonym oraz jako silnego partnera Chin w antyzachodnim bloku państw autorytarnych. Z tego wynika że USA znalazło się w pozycji głównego rozgrywającego tego konfliktu i właśnie scenariusz jego zakończenia bezwarunkowo przewiduje jak największe prozachodnie aspiracji Ukrainy i maksymalne ustępstwa ze strony Rosji.

Oceniając powyższe sposoby podejścia państw do perspektywy zakończenia konfliktu można zaznaczyć następujące wątki:

– istnieje ewidentna sprzeczność pomiędzy interesem Polski i państw regionu Europy Środkowo Wschodniej z pozycja Niemiec. Polityczne rozterki związane z dostawą niemieckich czołgów na Ukrainę co najmniej ochłodziły stosunki pomiędzy państwa wschodniej flanki NATO i oficjalnym Berlinem. Wewnętrzne problemy państwa niemieckiego niestety pozostawiły głęboką rysę na wizerunku państwa w zewnętrznej polityce, a w konsekwencji nadwyręzenie zaufania co z kolei budzą wątpliwości o przyszłym przywództwie w wzmocnieniu wspólnego komponentu bezpieczeństwa w Europie.

– wzrasta rola Polski i regionu wschodniej flanki NATO w kontekście bezpieczeństwa europejskiego. Przede wszystkim wynika to z faktu aktywnej aktualnej modernizacji i rozbudowy polskiej armii opartej na modernizacji uzbrojenia ścisłej współpracy z Ukrainą i Stanami Zjednoczonymi w większości obszarów szeroko pojętego bezpieczeństwa [2]. Tego typu symbioza państw ściśle współpracujących z wiedzającym partnerem NATO na tle erozji międzynarodowe wiarygodności Niemiec, a jednoczesnym zacieśnieniu współpracy z Francją przede wszystkim przez Polskę projektach przyszłej odbudowy Ukrainy tworzy zupełnie inny

układ sił co w konsekwencji długotrwałej perspektywy może przyczynić się do powstania w naszym regionie kluczowego centrum dla bezpieczeństwa Europy.

References

1. Instytut na rzecz Ekorozwoju (dostęp: 17 kwietnia 2023). Sojusznikom Kijowa kończy się cierpliwość. Sytuacja wokół Ukrainy każe nam przemyśleć europejskie bezpieczeństwo. URL: <https://ine.org.pl/sojusznikom-kijowa-konczy-sie-cierpliwosc-sytuacja-wokol-ukrainy-kaze-nam-przemyslec-europejskie-bezpieczenstwo-2/>
2. PAP MediaRoom (dostęp: 17 kwietnia 2023). Rok wojny w Ukrainie - jak eksperci oceniają bezpieczeństwo Polski i Europy? URL: <https://pap-mediroom.pl/polityka-i-spoleczenstwo/rok-wojny-w-ukrainie-jak-eksperci-oceniaja-bezpieczenstwo-polski-i>
3. Instytut na rzecz Ekorozwoju (dostęp: 17 kwietnia 2023). NATO oraz członkowie sojuszu wobec konfliktu w Ukrainie. URL: <https://ine.org.pl/nato-oraz-czlonkowie-sojuszuzwobec-konfliktu-w-ukrainie/>
4. Atlantic Council. (2022). NATO Priorities: Initial Lessons from the Russia-Ukraine War. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/nato-priorities-initial-lessons-from-the-russia-ukraine-war/>

УДК 35.977.535.3.94

М. Бармак, д-р. іст. наук, проф.; І. Бармак

*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
Україна*

ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

M. Barmak, Dr., Prof.; I. Barmak

THE HISTORICAL ORIGINS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Російсько-українська війна має інформаційно-пропагандистське підґрунтя, спрямована на опанування свідомості людей. Мета гібридної війни полягає, насамперед, у заволодінні свідомістю людей, поселити в їхніх душах зневіру, сумніви, страх, байдужість.

Перебуваючи упродовж століть під владою завойовників, українці фактично були позбавлені можливості впливу на формування національної свідомості та розвиток історії, в результаті чого історія України написана переважно на догоду окупантам.

Проблематику історичних витоків і передумов російсько-української війни років певною мірою розглядали В. Білінський [1; 2], П. Гай-Нижник [3], Є. Гуцало [4], Я. Дашкевич [5], Л. Залізник [6], А. Криськов [7], О. Ситник [8], Штепа [9] та ін.

Низка українських мислителів розглядали взаємини російського та українського народів в контексті протиставлення двох типів цивілізацій - осілого, землеробського з одного боку та мисливсько-кочового, загарбницького з іншого.

Протягом усієї своєї історії московська держава демонструвала схильність до експансії щодо сусідніх країн. Особливо ж щодо таких багатих, як Україна. Проте для московського (російського) колоніалізму загарбання одних матеріальних ресурсів було недостатнім. Це доповнювалося поглинанням людських ресурсів: найбільш інтелектуальних, соціально активних і обдарованих українців. Це було необхідно задля ведення нескінченних колоніальних війн московської орди, що на початку XVIII ст. трансформувалася в імперську Росію.

Прагнучи присвоїти історію України-Руси, московська держава всіляко намагалася сфальсифікувати історичну дійсність. Брутальне спотворення історії України-Руси та перекручення історії російської імперії було спрямоване на створення історичної міфології про те, що московія та Київська Русь мають спільні історичні